

Zárug Péter Farkas: A Khersonészosz-dilemma

2014 május 17. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

Hogy kié a Krím, vagy ógörög nevén Khersonészosz? Mikor kié.

Ma nem is a Krím, hanem immár a második orosz önkényes beavatkozás – oszétföld után – az, ami komoly aggodalmat kelt nem pusztán a békeszeret? világban, hanem els?sorban az igaz demokratákban.

Ma a Krím újra világpolitikai állapotmutatóvá vált. Oroszország egyszer?en túllépve az 1994-es Budapesti Memorandumon, amelyben elismerte, hogy nincs területi igénye Ukrajnával szemben, két nap alatt megszállta a Krím félszigetet, azért, mert az általa pénzelt ukrán elnök nem tudta tartani a kijevi frontot, s az új ukrán vezetés meg nem tudta birtokolni és irányítani az ukrán bürokráciát és hadsereget.

Moszkva 2008-ban már végrehajtott egy senki által a világon – kivéve Nicaraguát és az Óceániában fekv? Naurut – el nem ismert bekebelezést és ezzel járó agressziót. Akkor a hivatalosan Grúziához tartozó Abháziát és Dél-Oszétiát arra való hivatkozással szakította el katonailag (is) Tbiliszit?l, hogy a grúz katonai akciók – ami grúz álláspont szerint a saját állami integritásuk fenntartása érdekében történt a szakadókkal szemben – orosz állampolgárokat veszélyeztet. Ami igaz is volt, merthogy az eloroszosító birodalmi logikát a Putyin-rezsim azzal terjeszti, hogy orosz állampolgárságot ad a hatalmi holdudvarába tartozó államok polgárainak, ezzel is er?sítve a jogi köteléket, a modern gyarmattartás eszközeként.

S bár a Krím-félszigeten amúgy is már többségben volt az oroszajkú lakosság, most az ukrán hadsereg oroszokhoz áttált tisztjei vehették át nyilvánosan az orosz állampolgárságot igazoló új útlevelüket, s nyilván az elkövetkezend? néhány hét alatt ezrével fogja Moszkva kibocsátani az új orosz állampolgárságot adó okmányokat.

Az, hogy a Krím megint az oroszoké, csak másodlagos probléma. Merthogy korábban is az övék volt. Azel?tt meg másé, változó hatalmi státussal, ugyanis a Krím félsziget mindig a történelem sodrában volt.

Már Krisztus el?tt a VI. században is gyarmat volt, ókori nevét is a görög gyarmatosítás eredményeként kapta: Tauriké Khersonészosz. Pantikapaion volt az els? görög polisz a területen, amelyikb?l kés?bb kin?tt a Boszporoszi Királyság, ami már nagyjából az egész Khersonészoszt uralta. A Boszporoszi Királyságot el?bb a pontoszi VI. Mithridatész hódította meg, majd jöttek a rómaiak. A Birodalom kettészakadása után, mint a Bizánci Birodalom része, Gótiá thémát alkotta.

Aztán a Krím a népvándorlás forгатagába keveredett, hun és magyar ?seinknek is volt köze a területhez. 375-ben a gótokat a hunok gy?zték le. Kés?bb a félsziget fölváltva a magyarok, kazárok, beseny?k és kunok hatalmába került.

1237-ben a tatárok Krímet 1441-ig a Kipcsak kánság alkotórészévé tették. A krími tatárok ettől az évszázadtól telepedtek le a területen, s részben keveredve a korábbi lakossággal, népcsoportokkal mindmáig alkotják a terület „shonos” lakosságát, akik egyébként legnagyobb történelmi veszteségüket a szovjet kitelepítések, deportálások kapcsán szenvedték el – a „baráti orosz politika” jegyében.

Krím nem csak a tatárok gyarmata volt, velük egy időben a genovaiak is számos kis gyarmatot alapítottak rajta, amelyek közt Kaffa – ma Feodoszija – vált a leggazdagabbá. Aztán jöttek a törökök. 1475-ben II. Mehmed szultán török fennhatóság alá vetette a Krími Kánságot, amelyet orosz támadás először Nagy Péter cár idején ért.

A Krím félsziget – orosz katonai nyomásra – az 1774-es kücsük-kajnardzsi békében vált kvázi függetlenné, ám ez a függetlenség mindössze egy kilencéves átmenetet jelentett addig, hogy az oroszok teljesen rátegyék kezüket a területre. S lám, milyen a sors, akkor is, mint most Ukrajna kapcsán, éves díjat fizetett az utolsó tatár kánságnak a terület használatáért az orosz cár.

A török porta és az orosz birodalom egyik fő villongási területe maradt az évszázadokig Khersonészosz, s egyre sokasodott azon népek köre, amelyek ilyen-olyan történelmi jelenlét miatt, s hatalmi státus végett a félszigetet magáénak gondolta akkor is, ha már hatalma nem terjedt ki rá.

A 19. század derekának egyik legnagyobb háborújának is Khersonészosz adott helyet. Ez volt 1854–55-ben a krími háború, amelyik már előre vetítette a XX. század modern háborúit. A világtörténelem első helyszíni haditudósításai is erről a háborúról születtek.

Az orosz polgárháborúban a fehér hadsereg ellenőrizte a területet. A vörös hadsereg 1921-ben foglalta el. A félsziget szovjet autonóm köztársaság – Krími ASZSZK – és az orosz föderáció része lett. 1941-ben a németek foglalták el. Majd 1944. május 18-án ismét bevonultak az oroszok szovjet hadseregükkel, és visszafoglalták a félszigetet.

A brutális oroszosítás is a második világháborúban kezdődött. Először 1941-ben a németeket deportálták, a német bevonulás előtt, ám a nagy népiptások még hátra voltak. 1944-ben ugyanis nemcsak a krími tatárok százazreit tették marhavagonokba, hanem még a részben oroszok által is betelepített, vagy letelepedni engedett három másik népet is, a bolgárokat, örményeket és görögöket. Sem a Szovjetunió, sem a jogutód Oroszország soha nem kért bocsánatot ezekért az emberiség elleni bűncselekményekért, népiptásokért.

A II. világháború utáni világrend is Khersonészosz földjén dőlt el, méghozzá Jaltában. 1945. február 4–11. között itt rendezték a szövetséges nagyhatalmak vezetői közötti találkozót, s a jaltai konferenciának nevezett tanácskozást, ahol a győztes hatalmak képviselői megrajzolták Közép- és Kelet-Európa háború utáni térképét. A csonka Magyarországot is. Krím a szovjet birodalom része lett. Megszállva az oroszok által, ahogy Magyarország is 1956-tól, az ugyancsak oroszok által vérbe fojtott magyar forradalomtól.

Krím mai jogi, nemzetközi politikai, szuverenitásbeli problémája még az ukrán származású Hruscsov idejétől datálódik. 1954. február 19-én ugyanis a szovjet első titkár kezdeményezésére a terület az orosz föderációból átment az Ukrán SZSZK-ba a Perejaszlavi Rada összehívásának 300. évfordulója alkalmából, amikor is az ukrán területek az orosz cár uralma alá kerültek.

1991-ben Krími területből Krími ASZSZK-vá alakult, majd 1992. február 26-án Krími Köztársasággá vált, de Ukrajna része maradt, azonban Ukrajna és Oroszország – jó birodalmi módszerek szerint – szerződésben kötötte ki az orosz hadiflotta katonai támaszpontként való használati jogát 2042-ig használhatja a félsziget Fekete-tengeri kikötői kapcsán.

Aztán 2014. február utolsó napjaitól már nem kell éves díjat fizetnie, mert egyszerre megszállta katonailag a félszigetet, s elvette a területet Ukrajnától.

E kis történelmi áttekintésből immár érthető, miért mondom azt, hogy a mostani krími konfliktusban csak másodlagos kérdés, hogy épp ki birtokolja a félszigetet. A Khersonészosz-dilemma az orosz magatartás az ENSZ, az EU, az ukrán és az egész nemzetközi államközösség kapcsán. Egész pontosan a dilemma, az orosz jogtiprás, mindentől és mindenkitől függetlenített atomhatalmi érdekérvényesítés.

A problémát már a 2008-as dél-ozsét konfliktus is jelezte, ami után néhány hónappal a gazdasági válsággal küszködő nyugati világ összes vezető politikusa mosolygott Vlagyimir Putyinra, s nyugtázták, hogy ez a kis grúz

csetepaté rendeződött.

Az ukrán válság is orosz ármány. Ahogy a mérgezett politikusok léte a demokratikus versenyben – lásd a narancsos forradalom vezérét, Jucsenkót – vagy a plutóniummal megölt politikai és gazdasági ellenfelek világa is mind orosz politikai termék. Ahogy a megvásárolt arany csaptelepes és gyémántcsilláros politikusok abszurd világa is. Ez a Kelet világa.

A Kherszonészosz-dilemma tehát az, hogy a XXI. század glóbuszán milyen szerep jut ennek a politikának, hatalomnak és uralmi rendnek. Mi ennek a nyers gazdasági, katonai rendnek a képzete a szabadságról, s mi az, ami miatt a világ ma tétlenül néz egy önkényes hatalmi, területi, és nemzetközi hatalmi viszony újraosztást.

A Kherszonészosz-dilemmát legjobban Refat Csubarov, a krími tatár parlament vezetője fogalmazta meg az Indexnek adott interjújában: „Ha semmit nem ér a Budapesti memorandum, az orosz–ukrán barátsági szerződés, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet, és az ENSZ elvei sem érvényesülnek, akkor mi marad? Összeomlik a világrend.”

Legalábbis az a világrend, amelyik mégiscsak a felvilágosodásból, az emberi és polgári szabadságjogokból, valamint a demokratikus jogelvekből eredeztette magát.

A cári, a szovjet, és a volt KGB-s Putyin rezsimjének birodalmi logikája nem e szabadságeszmékből táplálkozik. Hanem a keleti despotizmus modernitásba szelődött világából. Ez pedig ma társul a glóbusz – Rodrik által leírt – „hiperglobalizációjával”, amelynek eredményeként mára Putyin Oroszországának nemzeti, nemzetközi, tényleges és virtuális gazdasági és katonai határai szinte behatárolhatatlanok.

S e hatalom- és uralomtípus terjedése viszont törvényszerűen jár együtt a szabadság visszaszorításával, ahogyan ebből pedig egy korlátozott, lebutított kvázi demokrácia következik.

Persze világos a másik dilemma is: élhet-e nyolcmilliárd ember demokráciában? Az orosz és kínai birodalmi logika válasza egyértelmű erre: nem. Így a szabadság is mindig viszonylagos, s nincs azzal baj, ha a demokrácia lefokozott, korlátozott.

Csak hogy Rodrik a Globalizáció paradoxona című művében pont azt mondja, hogy ezért kellene az erős nemzetállamok, mert csak a kisebb léptékek mélyíthetik el a valódi szabadságon nyugvó demokráciát. Ez az, ami egyedül képes lassítani a hiperglobalizáció brutális gyarmatosító, s agresszív birodalmi logikáját.

A világ áll balgán, s nem tudja gazdasági érdekei mentén, hogy mit tegyen politikailag, s diplomáciailag – nem hogy katonailag. Főleg úgy, hogy a nagy agresszor egyébként jól fizet az árulásokért. „Egyik érti, másik nem érti.”

Egy biztos, a magyar közpolitikai gondolkodás 1848-tól mindig a keleti birodalmi felfogásokkal szemben fogalmazta meg politikai credóját. Széchenyitől, Eötvösön, Deákon át Bethlentől Antallig.

A Kherszonészosz-dilemma egyben annak is a dilemmája, hogy ki hova áll egy új világrendben.

Zárug Péter Farkas - demokrata.hu

Tisztelt olvasók! Legyenek olyan kedvesek és támogassák "lájkkukkal" a **Flag Polgári Magazin** facebook oldalát, a következő címen: <https://www.facebook.com/flagmagazin>

- Minden "lajk számít, segíti a magazin működését!

Köszönettel és barátsággal!

www.flagmagazin.hu

[Tweet](#)

MAGYAR MENEDÉK KÖNYVESHÁZ
www.magyarmenedek.com

Ajánló